

10 céntims

Número 4

EL CVENTO VALÈNCIA

LA MULA Y EL BOU CUENTO DE NADAL

per D. Benito Pérez Galdós §§§ Ilustració de Chusep M.ª Llácer

DIRECCIÓ: SAGRARI DEL SALVADOR, 6, PRAL.—VALENCIA

Valencia 23 de Abril de 1910

El Cuento Valenciá

GERENT:

Vicent Fé Castell

DIRECTOR:

B. Morales San Martín

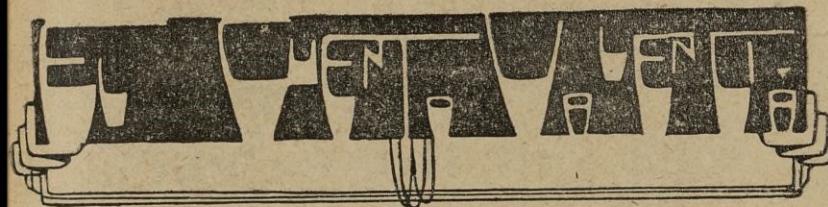
D. BENITO PÉREZ GALDÓS

«No es un sabi, pero sí un «curios» de tota clase de coneiximents, capás entrar en lo més fons de molts d'ells, si l' importa y s' eu proposa. Se cone que una de les disciplines que meñs li agraden á este literat... es la retòrica, lo contrari d' eixos «homens de lletres» qu' en sa vida han parlat en sos pape més que de paper imprés ó manuscrit; es dels artistes que no estimen el material per el material. Si haguera modo de ser noveliste per señes eu seria. Encà que en ses obres abunden els paragrafs numerosos, pintorescs, plens de color no hiá en asó més que una válvula pera atres tantes idées é imáchens, no prurit del periodo eufonic y redó, ni meñs el afá pictòric-literari de fer de la nou ó deu parts de l' orasió una paleta de colors.

Cuant Galdós escriu millor es cuant no pensa sixquera en qu' está escribi y cuant tampoc el llegidor se fija en aquell intermediari indispensable entre idea del autor y el pensament propi. Y Galdós escriu casi sempre així, y se p dir qu' escriu com vist, sense vestichis de pretensions, y per que no hiá remedys qu' escriure pera explicars.

Sa conversació no tira á ser chispeant, pero poques voltes deixa d' insinuar si se tracta d' asunts d' importància, algo que, si de pronte no brilla ni impressiona molt, se vá fent camí en nostre esperit y se recorda molt de temps després... Ningú com ell pera engañar als tontos que no veuen el talent sino cuan vist d' uniforme, cuant enseña brodats y cimeres que fríxen los sentits. L' mateix que en ell pasa en sos llibres, cual profunditat no volen ó no poden conèixer molts, porque l' autor no elsseu anuncia en tecnicismes d' estètica ó de sosiología ó de cuansevol altra cosa de càtedra, ni tampoc en amaneraments filosòfics, ó declamatoris, ó populacheros.

LEOPOLD ALAS. (Clarín)
(Fragment d' una semblanza)

La Mula y el Bou

CUENTO DE NADAL

I

Pará de queixarse la pobreta, mogué'l cap, fijant sos trits ulls en les personnes que rodechaben son llit, s'extingúi poc á poc son alé y expirá L'Anchel de la Guarda, pegant un suspir, alsá'l vol y s'en aná.

L'infelís mare no creía en tanta desventura; pero la bonica cara de Celineta s'aná posant groga y transparent com la sera; se chelaren ses manetes y quedá érta y dura com el cós d'una nina. Entones tragueren de l'alcoba á sa mare, al pare y als parents més acostats, y dos ó tres amigues y les criaes s'ocuparen en cumplir l'últim deure en la pobra chiqueta mòrta.

La vestiren en riquísim trache de batista, la falda blanca y toba com un nugol tota plena de encaixos y risos com si fora d'espuma. Li posaren les sabatetes, blanques també y apenes gastá la solá, señal d'haber pegat pocs pasos, y después teixirèn, en sos admirables cabells de color castañ oscur, grasioses trenes crehuaes de llistes blaves. Buscaren flors naturals y no encontrantne per ser estasió impropia d'elles, teixiren una bonica corona en flors de drap, triant les més boniques y semblants á roses fresques del chardí.

Un home antipatic portá una caixa un poc més gran que la d'un violí, forrada de seda blava en galons de plata, y per dins guarnida de ras blanc. Posaren dins á Celineta, aguantantli el cabet en blá coixí, pera que no'estaguera en postura violenta y después que l'acomodaren bé en son trist llitet, crehuaren ses manetes nugantles en una llisteta y en elles posaren un ram de roses blanques tan ben fetes per el florero, que pareixien filles del mateix Abril.

Después les dones aquelles cubriren en vistosos cubertos una taula, arreglantla com un altar, y sobre ella fon colocat l'ataut. En poc temps armaren uns dosels com els de la iglesia, en bones cortines blanques que s'arreplegabien gallardes á un costat y atre; portaren d'atres habitasións molts santets é imáchens, que ordenadament escamparen per 1 altar, com formant la cort funeraria del albaet y sense pedre temps ensengueren moltes llums en els grans canelóbres de la sala los cuales alrahedor de Celineta esparsien tristísima claritat. Després de besar moltes vegades les chelades galtes del albaet, donaren per acabada sa obra piadosa.

II

Allá en lo més fondo de la casa s'oien plórs d'homens y dones. Era el trist plañ dels pares, que no podien en la veritat del aforisme *anchelets al sél* qu'els amics apliquen com calmant moral en tals transos. Els pares creien entoncs que la millor y més propia morá dels anchelets es la terra, y tampoc podien admetre la teoría de qu'es més de plañdre la mort dels grans que la dels moñicots. Sentien, mesclada á son dolor, la fonda llástima qu'inspira l'agonía d'un chiquet y no comprendien que ninguna pena superara á aquella que destrosaba ses entrañes.

Mil recorts é imáchens doloroses els ferien, prenen forma d'aguts puñals qu'els traspasaben lo cor. La mare oia sense parar l'enxisadora micha llengua de Celineta, dient les coses al revés, y fent de les paraules de nostra parla grasioses ca

ricatures filolòchiques qu'afluïen de sa boca bonica com la música més tendra que pot commoure el cór d'una mare. Res caracterisa á un chiquet com son estil, aquell chenuí modo d'expresarse y diro tot en quatre lletres y aquella gramàtica prehistòrica, com los primers balbuseigs de la paraula en les altures de l'humanitat, y son art sensill de declinar y conjugar, que pareix la rectificació inosent de les llengues regulariades per 'lus. Lo vocabulari d'un chiquet de tres anys, com Celineta, es el vér tesor literari de les famílies. ¿Com havia d'olvidar la mare aquella llengueta de drap que li díá al sombrero *tumeyo* y al vestidet *e guapo*?

Pera colmo d'afflicsió, veia la pobra dona per tot arreu los obchectes en que Celineta havia alegrat sos últims díes y com estos foren els d'abans de Nadal, rodaben per terra titots de tanc, en cames de fil d'aram, un San Chusep sense mans, un pesebre en el Chesuset semblant una boleta de color de rosa, un rey Mago á caball en un arrogant gamell sense cap. Lo qu'habíen patit aquells pobres ninòts en los últims díes, portats d'así allá, posats d'esta ó de l'atra manera, sols Deu, la mare y el purisim esperit qu'había volat al sel eu sabien.

Estaben les trencades escultures impregnades, digamo així, del ànima de Celineta, ó vestides, si se vol, d'una singular claror molt trista qu'era la claror d'ella. La pobra mare, al mirarles, tremolaba tota, sentintse ferida en lo més delicat y sensible de son íntim ser. ¡Extraña aliansa de les coses! ¡Com ploraben aquells trosos de fanc! Plens pareixien d'una aflicsió intensa y tan adolorits que asoles sa vista causaba tanta amargor com l'espectacle de la mateixa criatura agonisant, quant miraba en ulls suplicant s á sos pares y els demanaba que li llevaren aquell horrible dolor de son front abrasat!

La més trista cosa del mon era pera la mare aquell titót de cames de fil d'aram clavades en una racholeta de fanc y qu'en sos frecuents cambis de postura había perdut el pico y el moc.

III

Pero si era afflictiva la situació d'esperit de la mare, era molt més la del pare. Aquella estava transpasada de dolor; en éste el dolor s'aggravaba com un remordiment. Contarém en poques paraules el cas, advertint qu'asó pareixerá ino-sent á alguns, pero á qui tal crega li dirérem que res es tan inosent com un íntim y pur dolor, d'eixos que no tenen mescla ninguna d'intereses de la terra, ni el desconsol secundari de l'egoisme no satisfet.

Desde que Celineta caigué mala sentí l'afá de les poétiques festes que més alegran als chiquets, les festes de Nadal. Ya's sab en cuanta ansia esperen estos días y com els trastorna el febrosenc anhel dels regalets dels naiximents y les esperances de menchar molt y d'atracarse de titot, casca y torróns. Al-gúns se crehuen capasos, sensillament, de tragarse tot lo que hiá en la plasa Machor y en los carrers veíns.

Celineta, en sos ratets de milloría, no's llevaba de la boca el tema de Nadal, y com sos cosinets, qu'anabén á ferli companyía, eren més fadríns y sabíen cuant hiá que saber tocant

á regals y naiximents, s'alborotaba més la fantasia de la pobre chiqueta ointlos y més s'ensenía l'affá de tindre llepolies y choguets. Delirant, cuant la ficaba en lo forn de sos martiris la febra, no paraba de nomenar lo que de tal modo omplia son esperit y tot era tocar tambors y simbombes, cantar vil·lansicos. En l'esfera tenebrosa que rodechaba s'animeta no habien més que titots fent *clau, clau*, pollastres que chillaben *piu, piu*; montañes de torróns qu'aplegaben al sel formant un Guadarrama d'armeles; naiximents plens de llums y que tenen lo meñs sincuenta mil millions de figuretes; tortaes; abres carregats de choguets; la basa del Retiro plena de sopa d'armela; besugos que miraben á les cuineres en sos ulls cuallats; taronches que plovien del sel, caent en més abundansia que gotes d'aigua en dia de plucha y atres mil prodichis sens número ni mesura.

IV

El pare, que no tenía més fills que Celineta, no paraba d'inquiet y desasosegat. Los negosis el cridaben fora de casa pero asovint entraba en ella pera vore com anaba la malalta. El mal caminaba en puchaes y abaixaes traidores: unes vegades donant esperansas d'alivio, atres llevantles.

El bon home tenía presentiments trits. El llit de Celineta en la tendreta persona asorrá en ell per la febra y els dolors, no s'apartaba dc sa imachinasió. Atent á lo que poguera alegrar á sa filla, totes les nits li duya algún regalet de Nadal variant sempre d'obchecte, pero presindint de tota llepolia. Li portá un dia una maná de titots, fets tan al viu, que no'ls faltaba més que grasanr; un atre dia tragué de les bolchaques la mitad de la Sagrá Familia, y á l'atre á San Chusep en el pesebre y el portal de Belém. Después portá borreguetz y pastors, llavaneres que llavaben, un chorisero venent choríso, un rey Mago negre, al que seguí un atre de barba blanca y corona d'or. Hasta portá á una agüela que li pegaba un batecul á un chiquet que no sabía la llisó.

Sabedora Celineta per lo que díen sos cosíns, de tot lo necesari pera un naiximent, conegué qu'aquella obra estaba manca per la falta de dos figures molt importans: la mula y el bou. Ella no sabía lo que significaben la tal mula y el tal bou; pero volent que totes les coses foren pcrfectes, reclamá de son pare la parella d'animals que s'habíen quedat en la paraeta.

Ell prometé portarlos, y coralment feu proposit de no tornar sense les besties; pero aquell día qu'era el 23, els quefers l'afaenaren no tenint un moment de repós. Ademés d'asó volgué el Sel que tinguera notisia d'haber guañat un pleit, que dos amics cariñosos li estorbaren tot lo matí... en fí, el pare entrá en casa sense la mula pero també sense el bou.

Gran desconsol mostrá Celineta al vore que no venien á completar son tesor les dos úniques choyes que en ell faltaben.. Son pare volgué excusar son olvit, pero la malalteta s'había empichorat molt durant lo día; vingué'l meche y com ses paraules no eren tranquilisadores dingú pensá en bous ni en mules.

El 24 resolgué el pobre siñor no moures de casa. Celineta tingué un ratet una milloría tan patent, que tots consebiren esperanses, y ple d'alegría diqué'l pare: « Vaig enseguida per aixó. »

Pero com cau de sobte un pardalet ferit al remontar el vol á lo més alt, així caigué Celineta en les fondaries d'una febra molt alta. Se menechaba tremolosa y sofocada en los brasos ardents de la malaltía, que l'espeñía pera ferli soltar la vida. En la confusió de son deliri y sobre les revoltes onades de son pensament, suraba com únic obchecte salvat d'un naufrachi, l'idea fija del desich no satisfet, d'aquella desichá mula y d'aquell suspirat bou, qu'encara seguien en estat d'esperansa.

El pare ixqué mich loco, corregué'l carrers; pero en mich d'ells 's pará y digué:

« ¿Qui pensa ara en ninots de naiximents? »

Y correguent d'así allá, puchá escales, tocá campanetes y obrigué portes sense descansar un instant hasta qu'achuntá

set ó huit dotoris y se'ls emportá á casa. Era presís salvar á Celineta.

V

Pero Deu no volgué qu'els set ó huit dotoris contravingueren la sentensia qu'il doná y Celineta aná caent, més á cada hora, y aplegá á estar abatuda, abrasada, lluytant en indescriptibles congoixes, com la mariposa qu'ha segut esbatusá y tremola en terra en les ales trencades. Els pares s'inclinaben chunt á ella en afá, com si volgueren en la fórsa tan sols de son mirar detindre aquella existensia que s'en anaba, suspender la rápida desorganisació humana y en son alé renovar l'alé de la pobra mártir qu'es desvanía en un suspir.

Sonaren en lo carrer tamborets y simbombes y panderos. Celineta obrigué'ls ulls que pareixien tancats pera sempre, mirá á son pare y en la mirá y en un fosc murmuri que ya no pareixia vindre de llengues d'este mon, demaná á son pare lo qu'este no había volgut portarli. Traspasats de pena pare y mare volgueren engañarla pera que tinguera una alegría en aquell moment de suprema aflicsió y presentantli els titots de fanc, li digueren:

—Mira, filla del ánima, así tens la muleta y el bouet.

Pero Celineta, encara acabantlise, tingué sufisient claror d'enteniment pera vore qu'els titots no eren atra cosa que titots y'ls apartá en agrasiat ademá. Después seguí en la vista fija en sos pares y en les dos manetes en lo cap señalant sos forts dolors. Poc á poc aná extinguinse en ella aquell acompasat só, qu'es l'últim vibrar de la vida y á la fi tot callá com calla la máquina del rellonche qu'es para; y la bonica Celineta fon un bulto, mort y chelat com lo marmol blanc y transparent com la purificada sera qu'ardix en los artars.

¿Se comprén ara el remordiment del pare? Perque Celineta retornara á la vida, haguera ell corregut la terra sansera p'arreplegar tots los bous y totes, absolutaments totes, les mules qu'en ella hiá. L'idea de no haber satisfet aquell in-

sent desig era l'espasa més afilada y chelá que traspasaba son cor. Debaes en lo rasiosini volía arrancársela; pero ¿de qué aprovechaba la rahó, si era tan chic entones com la que dormía en l'ataut y donaba més importansia á un choguet qu'à totes les coses de la terra y del sel.

VI

En la casa s'apagaren al fí los remors de la desesperasió com si el dolor, ficantse més adíns de l'ànima, qu'es sa casa propia, tancara les portes dels sentits pera estar més asoles y recrearse en sí mateix.

Era Nit de Nadal y si tot callaba en la trista vivienda acabá de visitar per la mort, fora, en los carrers de la ciutat y en totes les demés cases, resonaben plahenteres bullangues de vulgars instruments músics y cridoría de chiquets y grans cantant la vinguda de Nostre Siñor. Desde la sala ahon establa l'albaet, les piadoses dones que li feen companyia oixqueren espantosa chilladisa, que á través del trespol aplegaba hasta elles, torbant sa pena y sa devota quietud. Allá dalt, molts chiquets congregats en machor número de chics grans y felisos papás y alegres tíos y tíes celebraben la Nit de Nadal, locos d'alegría dabant d'un admirable naiximent y atents al frut de choguets y dolsos qu'en ses rames tenia un frondós ábre allumenat en vistosos farolets.

Hagué un moment en que en el gran roido de dalt pareixia que's tremolaba el trespol y que l'albaet se menechaba en sa caixeta blava, y que totes les llums brandaven, com si á sa manera volgueren donar á entendre també qu'estaben algo *peneques*. De les tres dones que velaban s'en anaren dos; la qu'es quedá, sentint en son cap un pes grandísim á causa, sense dubte, del cansament produït per tantes veles, tocá el pit en la barba y s'adorgué.

Les llums seguiren menechantse molt apesar de que no entraba aire en l'habitació. Diríeu que ales invisibles batien l'espai ocupat per l'altar. Els encaixos del vestidet de Celi-

neta se mogueren també y les fulles de les flors de drap anunsiaben el pas d'una brisa choganera ó de mans molt suaus. Entones Celineta obrigué'ls ulls.

Los negres ulls ompliren la sala en una mirada viva y afanosa que pegaren alrahedor y de dalt á baix. Enseguida separá les mans sense qu'oposara resistensia la llisteta que les nugaba y tancant els dos puñets se refregá en ells los ulls com es costum en els chiquets al despertarse. Después s'alsá de sobte seus esfors algú y mirant al trespol se posá á riure;

pero sa risa, sensible á la vista, no podía oirse. L'únic remor que fasilment se persibí era un batre d'ales com si tots els coloms dels mon estagueren entrant y eixint en la sala mortuoria y rcsaren en ses plomes el trespol y les parets.

Celineta 's posá de peu, extengué'ls brasets cap á dalt y enseguida li naixqueren ales curtetes y blanques. Batent en ellés l'aire alsá'l vol y desaparegué.

Tot seguía lo mateix; les llums ardint, derramant grans chorritades de sera sobre les arandeles; les imáchens en lo

mateix lloc, sense moure brasos ni cames ni obrir los llabis; la dona sumida plàcidament en una son que debia pareixer li la gloria; tot seguia lo mateix, meñs la caixa blava que s'habia quedat vuida.

VII

¡Hermosa festa la d'aquella nit en casa dels siñor de***!

Els tambors atronen la sala. No hiá qui fasa compendre á eixos endiablats chics que se divertiran més renunsiant á l'infenal rebombori d'aquell instrument de guerra. Pera que ningún oit humá quede en estat de funzionar al dia siguiente, añadixen al tambor, eixa invensió de l'Ifern dita simbomba, cual ruido pareix gruñits de Satanás. Completa la sinfonía el pandero, cuals chirrits de calderería vella revolucionara els ñervis més tranquilis. Y á pesar d'asó, esta discort algasara sense melodía ni ritme, més primitiva que la música dels salvaches, es alegre en esta singular nit y té sert sonsonet llunyá de cor celestial.

El Naiximent no es un obra d'art als ulls dels fadrins, pero els chiquets encontrén tanta bellea en les figures; expresió tan mística en lo semblant de totes elles y propietat tanta en sos traches, que no crehuen que hacha eixit de mans dels homens obra més perfecta y l'atribuixen á l'industria de serts anchels dedicats á guañarse la vida treballant el fanc. El portal de suro, imitant un arc romá en ruines, es bonico, y el rihuett representat per un espillet en motsverts qu'imiten herbes d'aigua y el musgo de les marchens, pareix que corre per la taula avant en tranquil murmuri. El pont per ahon pasen los pastorets, que may s, ha vist el cartó tan semblant á la pedra, al revés de lo que pasa en moltes obres de nostres incheniers moderns, los cuales fan ponts de pedra que pareixen de cartó. La montañeta del sentro se confondria en un tros dels Pirineus y ses casetes boniques, més chicotetes que les figures y sos abres contrafets en rametes d'evonimus, deixen arrere á la mateixa Naturalea.

En el plá es ahon está lo més bonico y els ninotets més orichinals: les llavaneres que llaven en la sequia; els homens duent manades de titots y pollastres; un guardia civil portant dos pillets presos; siñors que pasechen en carretela chunt al gamell d'un Rey Mago y Perico el sego tocant la guitarra en un corrillo que curiosechen els pastors qu'han tornant del Portal de Belem. Per mig á mig, pasa un tranvia lo mateixet qu'el del barrio de Salamanca y con té dos *rails* y rodas, á cada instant el fan correr de Llevant á Ponent en gran asombro del rey Negre, que no sap quina endiablada máquina es aquella.

Davant del Portal hiá una bonica replaseta y en el sentre d'ella una bola de peixos; no molt llunt d'allí ven un chiquet *La Correspondencia* y ballen á maravella dos majos. La tía que ven buñols y la castañera del cantó son les peses més grasiósas d'este maravellós poble de fanc y elles asoles atrauen en preferensia les mirades de l'infantil chentío. Sobre tot, un chiquet pobrus qu'en una má té un billet de la lotería y en l'atra li roba les castañes del cabás á la tía Llambrijes fa desfer de risa á tots.

Pera acabar, el Naiximent *numero ú* de Madrid es el d'aquella casa, una de les més prinsipals y ha reunit en sos salons als chiquets més bonicos y chuisiosos de vint carrers alrahedor.

VIII

Pues ¿y l'abre? Está format de rames d'alcina y sedro. L'oficiós amic de la casa que l'ha fet en molt de treball, declara que chamay ixqué de ses mans obra tan acabá y perfecta. No's poden contar los regals que penchen de ses fulles. Nihán segóns el dir d'un chiquet allí present, més que arenes en la mar.

Dolsos envolcats en paper risat; mandarines, que son els chiquets de mamella de les taronches; castañes abrigadetes en volquerets de paper de plata; caixetes de confitets; figure-

tes varies á caball y á peu, quant Deu criá pera que eu perfec-
sionaren acabant els confiters y eu veneren els basars, ha
segut posat allí per una má tan chenerosa com hábil. Allume-
nen l'abre de la vida farolets en tal abundansia que, segons
la relació d'un convidat de quatre aña, hiá allí més llumenetes
que estrelles en el sel.

El goig de la chicalla no pot compararse á ningún senti-
ment humá: es el goig inefable dels cors celestials en presen-
cia del Suprem Bé y de la Bellea Suprema. La superabun-
dansia de satisfació casi'ls fá chuisiosos y están indesisos, en
serafic arrobament, en tota l'ànima en los ulls, saborechant
d'avans lo qu'han de menchar y nadant com els anchels be-
naventurats en éter pur de coses dolses y delisioses, en olor
de flors y de canella, en la esensia increada del choc y de la
golosina.

IX

Pero de repent sentiren un remor que no provenía d'ells.
Tots miraren al trespol y com no veien res, se miraben els
uns als atres rient. Oíase gran murmuri d'ales rosant contra
la paret y chocant en lo trespol. Si estagueren segos hauríen
cregut que tots els coloms de tots els colomers de l'univers
s'habien ficat en la sala. Pero no veien res, absolutament res.

Notaren, si, de sobte, una cosa inexplicable y fenomenal.
Tots els ninotets del Naiximent se mogueren, tots cambiaren
de puesto sense ruido. El coche del tranvia puchá dalt de les
montañes y els Reys caigueren de peus en lo rihuet. Els titots
se ficaren en lo Portal de Belem y San Chusep ixqué torbat,
com si volguera saber l'oriche de tan rara confusió. Después
molts ninotets se quedaren estos en terra. Si al principi
els cambis se feren sense desorde, después s'armá un revolic
tal que pareixien anar per allí sent mil mans afanoses de re-
volicar tot. Era un cataclisme universal en miniatura. Les
montañes s'en venien á baix, faltantlos sos siments seculars;
el rihuet cambiaba de curs y tirant fora d'ell sos espillets

inundaba la plana; les cases afonaben el terrat en l'arena, el Portal se tremolava com batut per fortes ventades y com s'apagaren moltes llumenetes, resultá nugolat el sol y enfosquides les llumenaries del dia y de la nit.

Entre l'estupor que tal fenómeno produía, alguns chi-quetes reien com locos y atres ploraben. Un agüela supersticiosa els digué:

«¿No sabeu qui fá estos trastorns? Eu fan els albaets qu'están en el sel y als cuales permets Deu Pare, esta nit, qu'abai-xen á chuar en los naiximents.»

Tot alló tingué fí y se sentí atra vegada el batre d'ales alluntantse.

Acudiren molts dels presents á vore 'ls estragos y un señor digué:

«Es que s'afonat la taula y totes les flguretes han caigut.»

Comensaren á arreplegar els ninotets y á posarlos en orde. Después del minusíos conte y de reconeixer una per una totes les peses, s'encontrá algo de meñs. Buscaren y resbuscaren sens resultat. Faltaben dos figures: la mula y el bou.

X

Ya prop el día tornaben els anchelets alborotadors camí del sel més contents qu'unes Pascues, pegant botets per els nugols; y eren millions de millions, tots presiosos, purs, divinals, en aletes blanques y chicotetes que batien més apresa qu'els més llauchers pardalets de la terra. La bandá que formaben era més gran que quant poden vore 'ls ulls en l'espay visible y cubría la lluna les estreles, com quant el sel se cubrix de nugols.

—«Apresa, apresa, caballers, que va á ferse de día—digué ú—y el Agüelo mós va á reñir si apleguém tart. No valen res los Naiximents d'este añ... ¡Cuant ú s'enrecorda d'aquells temps!

Celineta anaba entr'ells y com per primera vegada anaba per aquelles altures, s'atarantaba un poc.

—«Vine así— li digué un anchelet—donam la má y volarás més dreta... Pero ¿qué dus ahí?

—Asó...—digué Celineta oprimint contra son pitet dos basts animals de fanc.—Son pa mí, son pa mí.

—Mira, chiqueta, tira eixos ninots. Bé es coneix qu'ixes ara de la terra. Has de saber que encara que en el sel tením chocs eterns y delisiosos, l'Aguelo mos mana esta nit al mon pera que revoliquém un poc els Naiximents. Allá dalt se divertixen també esta nit y yo crec que mos envíen baix per que 'ls marechém en el rebombori qu'armén... Pero si Deu Pare mos deixa abaixar y anar per les cases, es en la condisió de que no hem de agafar res y tu has afanat aixó.

Celineta no se fea carrec d'estes fortes rahóns y apretant més contra ella els dos animals, repetí:

—Pa mí, pamí.

—Mira, tonta—afechí l'atre—que si no fas cas mos vas á donar un disgust. Baixa en un vol y deixa aixó qu'es de la terra y en la terra se deu de quedar. En un instantet vas y tornes, tonta. Yo t'espere en este nugolet.

Per fí Celineta sedí y abaixant entregá á la terra són furt.

XI

Per aixó veren qu'el cadaver presiós de Celineta, alló que fon sa persona visible, tenia en les mans, en conte del ram de flors, dos animalets de fanc.

Ni les dones que la velaren, ni son pare, ni sa mare, saberen explicarse asó; pero el bonico albaet, tan plorat per tots, baixá á la terra apretant en ses chelades manetes la Mula y el Bou.

BENITO PÉREZ GALDÓS

Al públic y als escriptors valenciáns

En la imposibilitat de contestar una per una totes les cartes què hem rebut d'escriptors, amics y suscritors de «El Cuento Valenciá» sobre el carácter d'esta publicació, mos presisa fer constar, en primer lloc, que no podém encarregarmos de traduir al valenciá cuentos escrits en castellá per escriptors valencians. Escriguen éstos en la llengüa mare y els publicarém en molt de gust sos treballs.

Y en segón lloc hem de manifestar, que nostre proposit era publicar cada sinc ó sis cuentos valencians una traducció. No ha pogut ser encara perque els escriptors de la terra han estat algo pereosos. No obstant, huí podém anunsiar ya la publicació de un cuento valenciá, pera el número pròxim, que serà el primer dels que hem comensat á resibir.

Esperém que'ls chovens valencians mos achudaran en nostra empresa; perque seríà molt trist que contant en una chuventut intelichent, culta y ansiosa de renom, tinguerem que omplir «El Cuento Valenciá» en orichinals de fora de casa ó que repetirmos mosatros, en perchuí de la varietat que deu tindre nostre semanari.

LA REDACCIÓ

OBRES DE D. BENITO PÉREZ GALDÓS

NOVELES DE LA PRIMERA ÉPOCA

Doña Perfecta.—Gloria.—Marianela.—La familia de León Roch.—La Fontana de Oro.—El Audaz.—La Sombra.—Memoranda.

NOVELES ESPAÑOLES CONTEMPORÁNEOS

La desheredada.—El amigo Manso.—El doctor Centeno.—Tormento.—La de Bringas.—Lo prohibido.—Fortunata y Jacinta.—Miau.—La incógnita.—Realidad.—Angel Guerra.—Tristana.—La loca de la casa.—Torquemada en la hoguera.—Torquemada en la cruz.—Torquemada en el Purgatorio.—Torquemada y San Pedro.—Nazareño.—Halma.—Misericordia.—El Abuelo.—Casandra.

DRAMAS Y COMEDIES

Realidad.—La loca de la casa.—La de San Quintín.—Los condenados.—Voluntad.—Doña Perfecta.—La Fiera.—Electra.—Alma y Vida.—Mariucha.—Bárbara.—Amor y Ciencia.

«EPISODIS NASIONALS»

Cuatre series y «Guerra de la Independencia» extractada de la 1.ª serie, pera lectura del chiquets.

ADVERTENSIA IMPORTANT

La huelga que s' ha declarat en l' imprenta alón se tiraba EL CUENTO VALENCIÀ mos obligá á buscar un atre establiment tipogràfic á última hora, en el cual se compongué y tirá en poques hores el número anterior, pera que ixquera el dia acostumat.

Per esta rahó, haurán trobat volguts lléchidors algunes defisiensies en dit número, que estém segurs mos dispensarán cuan llixquen estos franques esplicacions, que son la veritat de l' occurrit.

Y, mes clar no podém parlar.

Administració: BALLESTERS, 1.—Valencia

El Cuento Valenciá

Número solt, 10 céntims Suscripció añal, 5 ptes.

Publica llichendes, tradicions, cuentos valenciáns populars y de distinguits literatos, y traduccions dels millors autors antics y contemporanis, en ilustracions de inspirats artistes.

CUENTOS PUBLICATS:

1. **La desposada de la mar**, per B. Morales San Martín.
 2. **El chiquet del pá, La pitjor pobresa y L'indiscrició**, per D. Narcís Oller.
 3. **L' incendiari**, per Lleó Tolstoi.
 4. **La Mula y el Bou**, per D. B. Pérez Galdós.
-

El número **5** de EL CUENTO VALENCIÁ publicará:

DE LA SERRA

del lloreat escritor valenciá Chusep M.ª Esteve Victoria.

EL CUENTO VALENCIÁ

ESTÁ Á LA VENTA

ALACANT: Antonio Asín, carrer de Gerona.

BARCELONA: Kiosko del Heraldo, Rambla.

CASTELLÓ: Angel Yáñez.

MADRID: Kiosko del carrer de Alcalá, cantó al de Peligros.

VALENCIA: Chusep Fuster, Ballesters, 1, y en tots els pobles de la regió Valenciana.

NOTA. Pronte posarém á la venta la **SEGÓN EDICIÓ** del número 1, **LA DESPOSADA DE LA MAR.**